

Спартц проти Єрмака, і обоє — проти України

2022-07-13

Тетяна Силіна, Редактор відділу міжнародної політики ZN.UA

Чим небезпечна історія з листом американської конгресвумен Байдену

Вікторія Спартц вискочила з невідомості в український інформпростір, як чортик із табакерки. Хто тримає цю табакерку, поки що незрозуміло, але конгресвумен, чиє ім'я й сьогодні невідоме більшості як українців, так і американців, навіщось із гуркотом відкрила скриньку Пандори й витрясла з неї трохи вмісту — добре відомого по обидва боки океану, але старанно прикритого з двох боків маскувальною сіткою після початку широкомасштабного вторгнення Росії в Україну.

Претензії пані Спартц на адресу голови ОПУ Андрія Єрмака та її заклики встановити жорсткіший контроль над американською військовою допомогою Україні викликали поки що легке інформаційне хвилювання, і поки що тільки в Україні, але, як свідчить недавня історія відносин Києва і Вашингтона, іноді легкі кола від кинутого в каламутну воду каменя можуть породити справжній шторм.

1. Чиїх ви будете, конгресвумен Спартц?

Раніше серед великих друзів нашої країни та піклувальників про її світле й вільне демократичне майбутнє уродженку України, котра залишила батьківщину 22 роки тому, помічено не було. Ми нічого не чули про неї під час двох майданів — Помаранчевого та Революції Гідності, на початку війни Росії проти України 2014-го, окупації Криму та частини Донбасу. Вікторія Спартц не підтримувала тісних контактів із українським посольством у США, не була активною членкинею тамтешньої української громади, понад те, за нашою інформацією, в діаспорі до неї ставляться досить насторожено. Ми було запишалися, коли 2020-го уродженка України вперше посіла місце в Конгресі США, та й тоді пані Спартц не виявила особливого інтересу до колишньої батьківщини, зайнявшись у Палаті представників суто внутрішньоамериканськими проблемами — соціальними, освітніми, правовими. Нам невідомо, чи заглиблювалась свіжоспечена конгресвумен Спартц у перипетії судової реформи в Україні, чи відстежувала перебіг боротьби з корупцією і якою була її позиція в розпал гучного «вагнергейту».

Однак віроломне вторгнення Росії в Україну 24.02.2022 сколихнуло не тільки весь світ, а й пані Спартц, пробудивши в неї інтерес до історичної батьківщини. Хоч у спілкуванні з одноплемінниками вона вперто воліє називати Україну — «ваша країна», вочевидь своєю вже не вважаючи. Але будьмо справедливі: після початку «великої війни» конгресвумен-республіканка Спартц закликала американську владу збільшити допомогу Україні; жорстко критикувала президента Байдена за її недостатні обсяги; виступала за припинення поставок у США російських енергоносіїв, пропонуючи розширити буріння нафтових і газових свердловин у США; підтримувала пом'якшення американського імміграційного законодавства для українців, які рятуються від війни.

Перша і єдина конгресменка родом із України, певна річ, стала об'єктом уваги журналістів, і обличчя до минулого лютого малопомітної парламентської неофітки замелькало в американських медіа, причому не тільки таких консервативних, як Fox News, а й таких ліберальних, як Washington Post. «Українська хвиля» донесла Вікторію Спартц навіть до Овального кабінету: вона ввійшла до четвірки (разом із віцепрезидентом і ще

двома законодавцями), запрошеної президентом Байденом на підписання ним ленд-лізу для України.

Однак в Україні, куди Спартц стала регулярно їздити після початку «великої війни», наскільки можна судити як із її інтерв'ю, так і зі свідчень наших конфідентів, у неї виходило не все так само гладко, як на новій батьківщині. У конгресвумен не тільки не склалися відносини із Зе!командою, а й провалилися досить незграбні спроби лобіювати інтереси деяких американських компаній, про що повідали кілька джерел ZN.UA.

2. Що сподвигає Вікторію Спартц?

Хто ж і що ж мотивувало пані Спартц на публічне звернення 8 липня з листом до президента Байдена, в якому вона просить його забезпечити 12 липня терміновий брифінг для конгресменів і надати їм підтвердження або спростування «серйозних обвинувачень» на адресу голови ОПУ Андрія Єрмака у зв'язках із Росією? Хоча це й не головне питання в нашій історії, проте ламають над ним голову багато персон. На сьогодні в нас немає на нього достеменної відповіді. Однак версій ми зібрали кілька.

2-1) «За держави і за себе прикро».

Прибічники цієї версії схилиються до того, що Вікторія Спартц, яка справді побувала впродовж останніх місяців у різних точках України й зустрічалася з безліччю людей — від вимушених переселенців до військових, від місцевих керівників до народних депутатів і представників Банкової, — раптом відкрила для себе нинішню Україну разом із її проблемами.

Частина прибічників цієї версії вважає, що Спартц щиро переживає за історичну батьківщину та хоче їй допомогти. Що не заважає їй так само турбуватися й за гроші американських платників податків — своїх виборців, вимагаючи прозорого використання в Україні американської багатомільярдної допомоги. Не знайшовши розуміння і відгуку на свої конфіденційні пропозиції «змінити Україну на краще» у представників влади української, Спартц вирішила публічно звернутися до влади американської.

Друга частина впевнена, що «наклеюзнити Байдену» Спартц «накрутили» політичні опоненти Зеленського і ненависні Банковій активісти. Що теж не виключає і її особистої образи на українських можновладців, які не задовольнили лобістських амбіцій нахрапистої конгресвумен.

2-2) «Білий дім попросив»

Прибічники цієї версії припускають, що публічно озвучити претензії до Єрмака Вікторію Спартц попросила нинішня американська адміністрація, якій самій це, зі зрозумілих причин, робити не з руки. Представники адміністрації Байдена вже неодноразово дипломатично давали зрозуміти Банковій, як вони ставляться до голови президентського офісу, оскільки ж Володимир Зеленський відповідних висновків так і не зробив, Вашингтон вирішив ініціювати «засвітку» інформації, що компрометує Єрмака, через конгресвумен українського походження. Версія, на наш погляд, малоймовірна. Не тільки тому, що, за нашою інформацією, Спартц відверто не люблять у держдепі, чи тому, що її нинішня активність на «українському фронті» загрожує адміністрації Байдена значними неприємностями на фронті внутрішньому. А й тому, що невдовзі після оприлюднення свого листа Байдену Спартц, даючи полум'яне інтерв'ю Fox News, уже не згадувала про Єрмака й закликала до «негайних дій», які мають упорядкувати величезний обсяг допомоги, надаваної США і досі, за її твердженням, практично неконтрольованої. І цей виступ робить імовірнішою версію наступну.

2-3) «Скоро вибори»

Наближення листопадових виборів до Конгресу США, досить імовірно, може бути рушійним мотивом для Вікторії Спартц. Прибічниця Трампа неодноразово критикувала Байдена та його адміністрацію і як уродженка України, а отже «експертка» з питань цієї країни в очах колег та виборців, запросто могла бути обрана трампістами на роль одного з головних критиків «української політики» демократів та обвинувача адміністрації Байдена в «розбазарюванні коштів американських платників податків» в «Україні, що зав'язнула в корупції».

«Рука Москви». Ми не чули обґрунтованих підозр на адресу пані Спартц у зв'язках із країною-агресором. Проте деякі наші співрозмовники не виключають, що кремлівські майстри ІПСО можуть використати активну неофітку-конгресвумен, у якої як недостатній політичний і зовнішньополітичний досвід, так і досить мізерний багаж знань про основні українські проблеми, просто втемну, як *useful idiot*. Бо якщо шукати в цій історії, кому вона вигідна, то Москва опиняється у виграші майже за будь-якого розкладу. Але про це трохи нижче.

2-4) «Якщо проблеми не озвучуються, то це не означає, що їх немає»

У цьому з Вікторією Спартц важко не погодитися. Після 24 лютого, перед обличчям російської агресії на знищення нашої держави та нації, в Україні встановився негласний мораторій на публічні внутрішньополітичні бійки,

розбірки та чвари, на жорстку критику влади, її рішень та дій. Розберемося, коли переможемо, кажемо ми собі й одне одному. Хоча замовчувати проблеми стає дедалі складніше. Того самого принципу досі дотримувався й Вашингтон, намагаючись не критикувати і не виносити в публічну площину під час війни за виживання України обговорення українських проблем. Але це не означає, що цих проблем немає або що наш головний стратегічний партнер їх не помічає.

До Вікторії Спартц можна ставитися по-різному. Їй самій можна пред'явити чимало претензій. Однак, хоч би як дратувала вона своєю безапеляційністю, некомпетентністю в багатьох питаннях української реальності, необґрунтованою зарозумілістю, плутаною мовою та надмірною емоційністю, але у своїх озвучених претензіях до української влади вона багато в чому, на жаль, має рацію.

Так, **Єрмак — це проблема. Не володіючи для того компетенціями, але користуючись винятковою довірою й симпатією президента, маючи на нього надмірний вплив, голова ОПУ намагається контролювати всі процеси в країні, ставши, по суті, її тіньовим прем'єром.**

У нас немає даних західних розвідок, про які туманно каже конгрессмен Спартц, але після недорозслідуваного та зам'ятого «вагнергейту» в українського суспільства залишилося надто багато запитань.

Так, із Єрмаком зустрічаються іноземні представники, він присутній практично на всіх міжнародних зустрічах Зеленського, у тому числі й з американцями. Але в цивілізованому світі заведено спілкуватися з тими, кого обрав народ, а також із тими, кого ці обранці призначили своїми радниками та помічниками. Але це не означає, що в наших партнерів, як і в українського суспільства, не виникає запитань. Правда, на відміну від нас із вами, хто має тільки певні підозри, вони мають ще й певні знання, отримані від власних розвідслужб.

Своє ставлення до керівника ОПУ американці демонстрували неодноразово.

Наприклад,

примушуючи його, як звичайного пасажера, проходити контроль в аеропорту, тоді як міністра закордонних справ, що прилетів разом із ним, пропускали через «зелений коридор». Або обіймаючи в кімнаті переговорів усіх присутніх представників України, крім голови президентського офісу, як це зробив держсекретар Блінкен під час

спільного з міністром оборони Остіном візиту до Києва: після того, як Зеленський, на відмашку Єрмака, публічно оголосив про їхній майбутній приїзд, дату якого американська сторона тримала в суворому секреті з міркувань безпеки. Чи не погоджуючи Єрмаку чергове телефонне спілкування з радником Байдена з нацбезпеки Салліваном, доки той не прискорить вручення вірчих грамот новим послом США в Україні Бріджит Брінк, що затягнулося з незрозумілих для Вашингтона причин, і пояснивши голові ОПУ, що відтепер на всіх переговорах Києва та Вашингтона буде присутня й американський посол. Так, це все деталі, але тонкою мовою дипломатії досить красномовні.

- 1) Проблеми з призначенням заступником Єрмака одіозного *Татарова*,
- 2) нескінченне зволікання з *призначенням голів САП і НАБУ* — це не придумки зловредної конгресвумен. Київ обіцяв «негайне» обрання голови САП американцям — у Спільній заяві Зеленського та Байдена про стратегічне партнерство України і США 1 вересня 2021-го — ще за півроку до російського вторгнення; Міжнародному валютному фонду українська влада обіцяла це зробити до грудня 2021 року — в оновленому меморандумі з МВФ; тепер ось обіцяє Євросоюзу, який ввів пункт про обрання та призначення керівництва САП і НАБУ до переліку умов для України, що прикладається до рішення надати нашій країні статус кандидата на членство в ЄС.

Хіба б не було доречно й правильно з боку Києва тут-таки зробити гарний і правильний жест у відповідь, призначивши вже обраного голову САП?

Але ні, **Банкова, як і раніше, зволікає з цим, випробовуючи терпіння західних партнерів**, від яких залежить життєво важлива для України допомога у протистоянні агресору. **Не пізніше як у понеділок послы країн G7 знову нагадали Києву про критичну важливість своєчасного призначення керівника САП.**

- 3) Думати про шашлики, а не про підготовку до війни, закликала не Спартц.
- 4) Обвинувачувала західних партнерів у «відлякуванні інвесторів» «алармістськими» повідомленнями про підготовку нападу Росії теж не конгресменка.
- 5) Висміювала партнерів восени минулого року за те, що вони нібито тільки відкрили для себе війну в Україні, теж не вона.

- 6) І в Україні не тільки вона чула від мерів прикордонних міст, що 24 лютого в їхньої ТрО не було жодного автомата.
- 7) Не тільки вона переймається питанням, чому російські війська змогли так швидко захопити частину південних областей нашої країни
- 8) та хто дав наказ розмінувати виходи з Криму на материкову Україну чи не підривати мости.
- 9) Проблему неможливості для місцевої влади фінансувати армію зі своїх бюджетів першою порушила не Спартц. Про неї заявляла *Асоціація мерів міст України*, про неї говорять мери українських міст.

Питання обліку та контролю над американською допомогою — військовою й гуманітарною — одне з найделікатніших у «списку Спартц».

Добре, що профільна представниця держдепу Бонні Дженкінс на терміновому брифінгу 12 липня заявила про впевненість Сполучених Штатів у тому, що надана Україні американська зброя не опиниться в чужих руках, та у відданості нашого уряду належному захисту і обліку військової техніки американського виробництва.

Але наших партнерів не можуть не турбувати повідомлення західних розвідслужб про те, що зброя, яка поставляється в Україну, не завжди прямує на ті ділянки фронту, де вона найпотрібніша в даний момент. Як не може не викликати питань і поява західної, у тому числі й американської «гуманітарки», засобів захисту та іншого «дріб'язку» на полицях українських супермаркетів та в оголошеннях про продаж на онлайн-платформах.

У західній пресі вже стали з'являтися публікації про побоювання наших партнерів з НАТО і ЄС щодо можливості контрабанди злочинними угрупованнями отриманої Україною від Заходу зброї на європейський та інші чорні ринки, а також неможливості відстежити подальше переміщення переданих нашій країні озброєння та техніки.

Тимчасом, за інформацією DT.UA,

вже давно готова електронна система запитів про військові потреби України,

яка має замінити неймовірну масу списків, за допомогою яких Київ доісторичним способом досі намагався задовольнити ці потреби. Ця система також дозволить контролювати обсяги, номенклатуру і ціни

озброєнь, що надходять в Україну. За свідченням наших джерел, міністр оборони Резніков обіцяв запровадження цієї системи своїм західним колегам ще на минулому засіданні Рамштайну.

Але через п'ять тижнів (!) Міноборони, як і раніше, гальмує ухвалення Кабміном постанови про імплементацію цієї системи.

Окей, припустимо,

у міністра оборони та деяких інших представників влади є сумніви щодо достатньої захищеності цієї програми заявок від росіян.

Але існує ще натівська логістична програма LOGFAS, яка використовується в НАТО з 1995 року і безкоштовно передана ЗСУ у 2019-му.

А з того ж 2019-го у Національному університеті оборони ім. Черняхівського готують фахівців із цієї програми, покликаних забезпечувати логістику під час війни. Програма повністю адаптована під українські реалії та передбачає контроль над забезпеченням, зберіганням, доставкою, станом, ремонтом та ін. озброєнь і техніки. Але **ця система LOGFAS не запущена в Україні досі!**

І нам дуже складно пояснити західним партнерам, чому...

Якби ця програма була впроваджена з початку війни, то Спартц, як і представники російської п'ятої колони на Заході, що вже почали розкручувати тему «безконтрольності» західної зброї в Україні, не мали б приводу для подібних звинувачень.

За нашою інформацією, **днями у президента було проведено нараду, де обговорювалися ці проблеми.** Можливо, це допоможе зрушити питання з мертвої точки.

3. Чим слово конгресвумен відгукнеться

Незалежно від того, що керувало Вікторією Спартц, коли вона зверталася з листом до президента Байдена, винесення в публічну сферу оприлюднених нею проблем може мати досить негативні наслідки для України та її відносин зі США.

Із наближенням листопадових виборів до Конгресу, що є важливим проміжним етапом перед виборами президента США 2024 року, республіканці, які мають великі шанси відібрати в демократів контроль, щонайменше, в Палаті представників, дедалі прискіпливіше стежитимуть за

діями демократичної адміністрації, вишукуючи найменші приводи до критики й максимально роздуваючи їх у пресі. У трампістському крилі Республіканської партії вже давно лунає невдоволення з приводу «велетенських розмірів» американської допомоги, що виділяється Україні, тоді як економіка самої Америки переживає не найкращі часи. Майже шість десятків конгресменів-республіканців не голосували за ленд-ліз для нашої країни. Твердження ж про неналежний контроль над допомогою, яку Сполучені Штати надають Україні, здатні викликати справжній скандал і стануть незаперечним передвиборним подарунком для республіканців, які навряд чи змарнують нагоду обвинуватити адміністрацію Байдена в недостатньому контролі над коштами американських платників податків і вказати на промахи демократів на «українському напрямі».

Так, безумовно, у США існує двопартійна підтримка України та її боротьби з російським агресором. Але тільки у внутрішньополітичній боротьбі кожен сам за себе (що недавно яскраво продемонстрував британський уряд, домігшись відставки прем'єра Бориса Джонсона, попри його величезний внесок у допомогу Україні та особисті теплі й довірчі відносини з її президентом). Отже, Україна знову ризикує бути втягнуною в американські передвиборні баталії, і це може негативно позначитися як на обсягах і номенклатурі американської допомоги, так і на термінах її надання. Щоб цього не сталося, Києву необхідно якомога швидше досягти домовленості з партнерами про ефективну систему моніторингу за надаваною допомогою, а потім максимально швидко її втілити.

4. Іншу серйозну проблему

поглиблену бурхливою активністю конгресвумен Спартц, вирішити складніше, а її наслідки можуть виявитися для відносин Києва й Вашингтона не менш сумними.

Ім'я цієї проблеми — Єрмак.

Публічно оголошуючи список претензій до голови ОПУ (частина яких незрозуміла навіть українським опонентам Єрмака), Спартц, швидше, розсварить Зеленського зі Штатами, ніж доб'ється звільнення керівника офісу українського президента.

Адже добре відомо не тільки про глибоку довіру та симпатії Зеленського до Єрмака, а й про хворобливу реакцію українського президента на найменшу критику та різке неприйняття зовнішнього тиску.

Якщо республіканці зараз підхоплять і роздмуть у передвиборних баталіях тему «поганого хлопця» Єрмака, «підозрюваного у зв'язках із Росією», а в Києві стануть у позу й почнуть люто захищати голову ОПУ, не тільки нападаючи на «одну з сотень» американських депутатів, а й сварячись із республіканцями (чий представник, зважаючи на катастрофічне падіння рейтингу Байдена, може стати наступним президентом США), то на україно-американські відносини вкотре чекають тяжкі часи.

Та цього разу — під час війни з Росією за виживання України. **І саме Росія найбільше виграє і від зменшення та уповільнення американської допомоги нашій країні, і від охолодження відносин Києва й Вашингтона.**

Якщо ж адміністрація Байдена, не бажаючи роздраю і скандалу, раптом спробує публічно обілити Єрмака, це дасть йому індульгенцію, непробивний для критики захисний «бронежилет» на невизначений час, що теж погано для нашої країни.
